

4.3.2020

Sosiaali- ja terveysministeriö

Päivystysapu 116117-palvelun käyttöön tulevat aikuisten kiireellisen hoidon ohjeet

Sairaanhoitopiirejä pyydettiin keräämään oman alueensa perusterveydenhuollon toimijoiden näkemyksiä myös ei päivystyksellisen ja perusterveydenhuollon näkökulmien esiin tuomiseksi. Pirkanmaan sairaanhoitopiiri pyysi alueensa terveyskeskusten ylläkkäreitä kommentoimaan tulevia ohjeita. Alla oleva on kooste saaduista vastauksista.

Päähuomiot:

- 1) Hoito-ohjeluonnoksessa on erinomaista erillinen sarake puhelinneuvonnalle, omahoito-ohjeille ja digitaalisille palveluille. Erityisesti digitaaliset palvelut kannattaa vielä harkita erotettavaksi omaksi sarakkeekseen.
- 2) Luonnoksen valmiiksi kirjoitetut osiot ovat erikoissairaanhoitokeskeisiä: päivystyksenä hoidettavat asiat painottuvat ja kiireettömämpiä perusterveydenhuollossa hoidettavia tilanteita on kuvattu vajavaisesti, mikä johtaa asiakkaan ohjautumiseen tarpeettoman vaativiin palveluihin peruspalvelujen sijaan.
- 3) Hoito-ohjeluonnoksen punaisessa ja oranssissa sarakkeessa termi "päivystys" on tarpeettoman raskaksi palveluihin ohjaava. Liitteenä olevassa Tampereen kaupungin ja Tays Acutan yhteiskäytössä aiemmin olleessa ohjeessa (kts. sen sarakkeiden tarkemmat otsikoinnit) hoitoonohjaus tapahtuu ensisijaisesti omalle terveysasemalle tämän ollessa avoinna.
- 4) Hoito-ohjeluonnos on terveydenhuoltokeskeinen soveltuakseen sosiaali- ja terveydenhuollon päivystystoimintojen neuvonta- ja ohjauspalvelun arviointityökaluksi. Tämä johtaa asiakkaan oireiden tai ongelmien tarpeettomaan lääketieteellistymiseen (medikalisoitumiseen).
- 5) Puhelimitse tai chat-palveluna tehtävä hoidon tarpeen arviointi tulee perustua HTA:ta tekevien sairaanhoitajien ja tätä työtä tukevien muiden ammattihenkilöiden hoidon tarpeen arvioinnin osaamisen ratkaisukeskeisyyteen sekä paikallisen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluverkon tuntemukseen. Ratkaisukeskeisellä osaamisella tarkoitetaan huolellista esitietojen ottamista (mm. avoimet kysymykset) sekä soveltuvimpaan riittävään palveluun ohjaamista.

Yksittäisiä huomioita hoito-ohjeluonnoksen sisällöstä:

- Selvitä -sarakeesta puuttuvat pääsääntöisesti olosuhteita selvittävät kysymykset, jotka potentiaalisesti tukevat ongelman hoitoisuutta päivystystä kiireettömämmässä aikataulussa: Missä asiakas on? Kenen kanssa? Kotihoidon tai asumispalvelujen asiakkuus? Muu tukiverkko? Asiakkaan oma kokemus oireesta? Asiakkaan läheisen arvio oireesta?
- Järjestötoimijoiden kansallisesti palvelevat puhelinnumerot ja Terveyskirjasto puuttuvat pääsääntöisesti Digitaaliset palvelut -sarakeesta.
- Hoidetaan päivystyksenä -sarakeessa on joitain tarpeettoman kiireellisiä tai tarkentamista vaativia oireita:
 - o Allerginen reaktio: äkillinen ihoreaktio
 - o Vammapotilas: vammat, jossa turvotusta
 - o Vammapotilas: pinnallinen terävä vamma

4.3.2020

- o Hyönteisten tai punkin purema ja pisto: paikallinen kova kipu ja turvotus
 - o Iho-oireet: Vaikea kutina (jatkuva, haittaa yöunta)
 - o Virtsausongelmat: katetri- ja cystofixongelmat
- Viimeisenä kohtana on kotona pärjääminen (Asiakkaalla pelko kotona pärjäämisestä, mikä aiheuttaa muiden palvelujen runsaan/toistuvan käytön;) Jos ei lääketieteellistä hoidon tarvetta päivystyksellisesti, ei kuulu hoitaa päivystyksenä, vaan siirtää tämä teksti seuraavaan sarakkeeseen ”kiireetön ajanvaraus” jolloin omassa kunnassa ammattilainen selvittää mistä kiikastaa.
Päivystykseen kuuluu vain, jos tosiasiallisesti ei voida turvata perustarpeita. (Asiakkaan kotona pärjäämistä (perustarpeet) ei voida turvata seuraavaan arkipäivään)

Hoito-ohjeluonnoksen tarkemman sisällön osalta Tampereen kaupunki suosittelee Sosiaali- ja terveysministeriötä pyytämään erikseen lausuntoa suoraan suurilta kaupungeilta tai kaikilta kunnilta, jotta hoito-ohjeiden sisältö tulee arvioitua perusterveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen järjestäjän näkökulmasta.

Eija Tomás
hallintoylilääkäri
Pirkanmaan sairaanhoitopiiri